

niet gaan. Van een grens naar boven werd niet gesproken. En de bepaling tegen verhoging werd nogmaals herhaald door de Synode in 1893, door de vaststelling, dat de School te Kampen moest geven „ten minste... de geheele Theologische vorming... dat is, de vorming door de wetenschappelijke studie der Theologie...”

Het „beding” houdt dus de waarschuwing in: zorg toch voor de beste wetenschappelijke vorming of opleiding, laat nimmer ook maar iets van den wetenschappelijken eisch vallen.

In het „beding” ligt dus door dat verbot vanzelf de aansporing: voor, indien mogelijk, en zooveel mogelijk, het wetenschappelijk peil van die opleiding omhoog.

En nu wil men het „beding” juist omgekeerd gebruiken om de opvoering der wetenschappelijke opleiding tegen te houden.

Dat gaat echter geheel in tegen den geest van dit „beding”.

Dat is veeleer juist „schending” van het beding, waarover men sprak.

Slechts wanneer men kon aantoonen, dat de verdere wetenschappelijke studie der Theologie na het Candidaatsexamen geene opleiding of vorming meer gaf tot het ambt, en dus de leiding bij die studien niet meer was opleiding of vorming van „leeraren”, en dat de wetenschappelijke studie der Theologie na het Candidaatsexamen wezenlijk iets anders was dan de wetenschappelijke studie der Theologie vóór en tot het Candidaatsexamen, slechts dan zou men recht hebben de voortzetting der wetenschappelijke studie der Theologie na het Candidaatsexamen te Kampen te weigeren. Want dan zou bij die studie het doel der School uit het oog verloren worden.

Maar men heeft dit ook 28 Sept. j.l. wel beweerd, doch niet aangewezen, zelfs niet trachten te bewijzen. De Professoren Kuyper, Ridderbos, Dijk, Hepp, Aalders, hebben het achtereenvolgens en op andere wijze gezegd, en herhaald, en nog eens weer gezegd, en opnieuw uitgesproken, en wederom betuigd, en vervolgens herhaald, maar zowel bij den een als bij den ander bleef het bewijs achterwege, en zelfs alle poging om het nu eens duidelijk uiteen te zetten.

Men wees op allerlei vakken of wetenschappen, die ook voor de opleiding van belang kunnen zijn, alsof daaruit iets anders bleek kon, dan dat men zekere perken of grenzen in acht moest nemen, gelijk de mensch bij al zijn arbeid zich telkens beperken moet, omdat hij slechts kleine krachten en een geringen tijdsduur heeft.

Maar omdat men niet alles geven kan, en niet aan alle behoeften en wenselijkheden kan voldoen, volgt toch niet, dat men daarom ook maar niets moet doen en aan geene enkele behoefte of wenselijkheid trachten te voldoen.

Wat men op ander gebied heel natuurlijk vindt, schijnt men hier terstond te vergeten.

Prof. Ridderbos kwam ter bestrijding ook met de nuttigheid voor den dienaar des Woords van de kennis van koophandel en van den militair dien, aldus een sprongje makend in de redeneering, zonder aan te toonen, dat voortgezette opleiding en studie in de Theologie na het Candidaatsexamen evenmin opleiding tot het ambt van dienaar des Woords is als opleiding in den handel en voor den militair dien dat is. Hij liet na uiteen te zetten, dat opleiding in den handel en van den militair dien in wezen voor de opleiding tot dienaar des Woords hetzelfde is als voortgezette opleiding en studie door de wetenschappelijke beoefening der Theologie.

Zoo kan men aardigheden debiteeren, maar gaat men aan de eigenlijke kwestie voorbij. Het punt in geschil eischt degelijker betoog. De vraag, wat dan in wezen het onderscheid is tusschen de wetenschappelijke opleiding en vorming en studie vóór en tot het Candidaatsexamen en die na dat Candidaatsexamen voor het doctoraal en de promotie, dus tusschen de Candidaatstudien en de doctorale studien, het wezenlijk, voortdurend, onderscheid, staat nog steeds open, blijft nog steeds onbeantwoord.

Wat is, daarmee in verband, het wezenlijk verschil tusschen het afnemen van het Candidaatsexamen en dat van het doctoraal examen in de Theologie, en dus tusschen het verleen van den graad van Candidaat in de Theologie en het eventueel bevorderen tot Doctorandus en Doctor in de Theologie?

Op welken innerlijken, zakelijken grond kan het een wel, het andere niet, aan de Theologische Hoogeschool worden toegekend krachtens haar wezen als opleidingschool?

Wel de wetenschappelijke ontwikkeling tot het Candidaatsexamen, en niet de voortzetting dier wetenschappelijke ontwikkeling tot het doctoraal en de promotie?

Wel de wetenschappelijke studie der Theologie tot het Candidaatsexamen, niet diezelfde wetenschappelijke studie der Theologie tot doctoraal en promotie?

Wat is het wezenlijke verschil?

Uitspreken, beweren, verzekeren, herhalen, nogmaals zeggen, dat hier verschil van karakter, wezenlijk verschil, van studie, onderwijs en opleiding, en examen, is, is niet genoeg.

Hier moet bewezen worden.

Het „beding” sluit de doctorale studie en opleiding en de promotie tot Doctor Theologie aan de eigene inrichting der kerken tot de wetenschappelijke opleiding harer dienaren des Woords niet uit, maar principieel in, wanneer men rekent met punt 3 der verklaring van de Synode van Nederduitse Gereformeerde Kerken in 1891 (n.l. om niets te laten vallen, enz.) en

met het uitgesprokene op de Synode van 1893 (n.l. betreffende de geheele Theologische vorming door de wetenschappelijke studie der Theologie), daar de doctorale studie en opleiding evenzeer opleiding is als de studie en opleiding voor en tot het Candidaatsexamen.

S. GREIDANUS.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

Dankbaar mogen we deze week opnieuw een gift verantwoorden. Ze was afkomstig van D. R. te K. en bedroeg f. 1.— En daar ook andere giften zeer welkom blijven, vooral in dezen tijd, vermelden we nog eens het gifnummer van Prof. Schilder. 127278.

L. DOERES.

De Kleine Catechismus van Zacharias Ursinus. (XVIII.)

89. Wat wordt ons door het vierde gebod opgelegd?

Eerstens, dat de kerkendienst onderhouden worde en in aanzien zij; dat de Gemeente op vastgestelde tijden samenkomme om uit Gods Woord onderwezen te worden, de sacramenten volgens Goddelijke instelling te gebruiken, God niet vereende en openbare geboden aan te roepen, en aanmoedigen bijeen te brengen; terwijl alle onnoodige belemmeringen hiervan moeten weggenomen worden.

Daarna, dat wij wat wij op die dagen geleerd hebben, gedurende ons gansche leven overdenken en beoefenen; van alle onse, dat is, kwade werken aflatende, en onze leden Gode tot wapenen der gerechtigheid stellende.

90. Wat beveelt het vijfde gebod?

Dat ieder de plichten van zijn beroep ijverig waarneme; dat wij aan onze ouders en aan allen, die over ons gesteld zijn, of die iets terecht bevelen, eerbied, liefde, verschuldigde gehoorzaamheid en dankbaarheid bewijzen, en hun zwakheid evenzeer dragen, opdat wij de goederen van dit leven, die tot onze zaligheid dienen, door Goddelijke beschikking verkrijgen.

91. Wat wordt door het zesde gebod verordend?

Dat niemand zijn of eens anders lichaam of leven zonder Gods bevel kwetse, of zichzelf wreke, of op lichtvaardige wijze zich vertoone, of begeerte zij om te kwetsen of zich te wreken, of deze begeerte met woorden of gebaar te kennen geve; maar dat wij alle menschen, als onszelf, beminnen en ook onzen vijanden weldoen.

92. Wat eischt het zevende gebod?

Dat wij in onze daden, gebaren, woorden, gedachten, aandoeningen, alle onreinheid en onkuisheid, en alle prikkelende ervan, hetzij in het huwelijk, hetzij in het ongehuwde leven mijden en altijd kuisch en heilig leven.

93. Wat wordt ons door het achtste gebod voorgeschreven?

Dat wij noch het bezit van onzen naaste met bedrog naar ons toehalen; noch ook het onse met eens anders schade zoeken te vermeerdere of te bewaren; noch lichtzinlijk verkwesten; maar leders naaste naar ons vermogen verhoeden; onzen arbeid getrouw verrichten; en den goederdruiven naar mate van ons vermogen te hulp komen.

94. Wat beveelt het negende gebod?

Dat wij tegen niemand valsche getuigen, noch lasteraars, noch benijders, noch kwaadsprekers, noch achterdochtigen, noch haastig in het veroordelen, noch leugenaars, noch babbelzuchtig zijn; maar voor de rechtbanken en in alle verrichtingen des levens standvastig de waarheid spreken en belijden; en ook den goeden naam van den naaste, zooveel wij vermogen, beschermen.

95. Wat vordert het tiende gebod?

Dat nooit zelfs de minste neiging of gedachte tegen eenig gebod Gods onze harten ophitste; doch dat wij met ons gansche hart alle zonden voortdurend zullen haten en zullen blaken van liefde tot de gerechtigheid.

R.

G. B.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

De Techniek en de Oorlog.

Het is wellicht goed, de behandeling van het boekje van Lord Stamp: „Christianity and Economics” te onderbreken, om eenige aandacht te schenken aan de gebeurtenissen van onze dagen, waarin de techniek zoo'n belangrijke rol speelt en waarop zij, mede door haar geforceerde ontwikkeling, veel invloed heeft uitgeoefend.

Natuurlijk is het verkeerd, het uitbreken van het conflict, dat thans de wereld beroert, aan de werking van één enkelen factor toe te schrijven. Wij slaan voor een uiterst moeilijk vraagstuk, dat door een ingewikkeld complex van motieven wordt beheerscht, en door eenvoudige analyse niet kan worden opgelost. Men kan het trachten van verschillende zijden te benaderen, maar zal dan meestal bemerken, dat voortgang niet gemakkelijk is.

Bovendien: waar te beginnen? en hoe verder te gaan?

Er is, vooral in de laatste maanden, gezegd, dat de toen verwachte en thans uitgebroken oorlog, in wezen een klassenstrijd is; een strijd op leven en dood tusschen de bezittende landen en de arme, tusschen de „beates possidentes” en de „have-not's”. In dien zin heeft zich o.a. minister Goebels uitgelaten, en zijn woorden sloegen in. En toen de eisch van „levensruimte” werd gesteld, waren er velen, die dien eisch in principe niet zoo heel verkeerd vonden. De gebruikte uitdrukking heeft iets, dat sympathie wekt. Men ziet in gedachten menschen, die in benauwde omgeving moeizaam worstelen en naar licht en lucht verlangen. En het verzet der partij, waarvan offers

geëischt worden, tegen dat verlangen, doet zoowaar velen iel of wat onaangenaam aan. „Men zou toch wel iets legemoel kunnen komen”.

En vooral wanneer we het Deutschland van na Versailles beschouwen, en de houding der overwinnaars tegenover den overwonnenen en zijn vrienden, dan is de conclusie schier onafwendbaar: Aan het tegenwoordige conflict heeft de machts-politiek der groote mogendheden grove schuld, zij waren het, die in een totaal verarmd (en door hen „geplunderd”) land, geesten van verzet wekten, die thans een ernstige bedreiging voor hun eigen positie vormen. Zij eischten geld en goederen, zonder daarvoor te willen betalen; zij dwongen tot duren inkoop, maar namen niets terug.

Het is een journalist van Tsjechisch origine, Anton Zischka geheeten, die in zijn boek „Wissenschaft bricht Monopole” (in het Nederlandsch onder den titel: „Wetenschap vernietigt Monopolies” vertaald) op dramatische wijze aan die gedachten uiting heeft gegeven. Hij is niet de eenigste; talloos zijn de geschriften, waarin de Europeesche wereld „vanuit” het verdrag van Versailles werd bezien. Maar zijn boek, dat van vrij recenten datum is, maakte daarom zulk een bijzonderen indruk, omdat het in de worsteling tot economische zelfbevrijding een krachtadige poging zag den vrede in ons werelddeel voor altijd te verzekeren.

Zischka wilde ons duidelijk maken, dat de ongelijke verdeling van grondstoffen over de aarde, de voornaamste bron van alle conflicten was. Machtigen legden beslag op de rijkdommen; armen organiseerden zich om, zoo de kans hun werd gegeven, de bezitters van hun goed te berooven. Het was een strijd op leven en dood; geen vrede zou mogelijk zijn, zolang de tegenstelling tusschen bezitters en niet-bezitters bleef. „Monopolies”, zoo heet het, „beheerschen onze voeding en kleding”. „Zij verschaffen niet alleen winsten, zij geven voor alles macht: aan den milliardair, aan zijn vaderland, aan het eene werelddeel over het andere.” En tegenover die machtigen staan de volken, die in volkomen afhankelijkheid van hen leven, die hun voornaamste levensbehoeften moeten koopen, omdat hun bodem te arm is, dan dat zij ze zelf zouden kunnen voortbrengen. Zij leven diensgevolge „in voortdurenden angst voor honger”, voor „afsnijding van toevoerwegen”, voor „verlies van voedsel en vrijheid en een menschwaardig bestaan”. „De angst zweept hen voort als nooit tevoren.”

Deze constructie vormt nu de basis voor een verdediging der autarkistische economie. Of lever van de noodzakelijkheid in het eigen land al datgene te produceeren, dat de bevolking behoeft. Van een nieuwe verdeling der grondstoffen, heet het, komt toch niets. „Alle wereldomvattende plannen”, die dat doel beoogen, „zijn al even kinderlijk-naïef en onwaarschijnlijk als de illusies van wereldrepublieken of een paradijs op aarde”. Daarom moeten wij alles wat wij noodig hebben of door arbeid verkrijgen, of zelf uitvinden”. Wordt dat ideaal bereikt dan zullen de tot nu toe afhankelijkke en daarom in voortdurende spanning levende volkeren, een „rustig gevoel van kracht winnen en een bewustzijn van volkomen onafhankelijkheid”. Zoo zal de basis worden gelegd voor „een innige samenwerking der volken”, voor „een werkelijk vrijen handel, waarin elke dwang ontbreekt”. Men zal koopen wat men wil en verkoopen wat men wil, maar er bestaat niet de minste economische noodzakelijkheid voor den komenden goederenruil, ook zonder deze zouden de volken behoorlijk kunnen leven; bepaalde uitwisseling zou hun bestaan hoogstens veraangename, en in stoffelijk opzicht meer afwisselend maken. De overwinning of de vrees, de vrees voor honger en blokkade, zal de overwinning op den oorlog kunnen beteekenen. Want het is juist die vrees, die tot den oorlog drijft.

Autarkie, de basis voor den vrede? Het klonk zoo mooi! Men zag ze reeds, die werkers. En ze spanden zich in om goederen voort te brengen en zagen niet naar andere volken om.

Die illusie is verstoord; de „belangrijkste aller syntheses: de waarachtige gemeenschap”, kwam niet tot stand, kon ook niet komen.

In het in dit artikel aangehaalde boek heet het, dat in den tijd van den diepten economischen nood, toen veertig miljoen werklozen doelloos rondslenterden, het geloof in „de kracht en de gaven der menschheid, het geloof in de mogelijkheden, door den Schepper in de natuur gelegd, het geloof aan een betere toekomst”, ontwaakte. En dat men begon te beseffen, dat „techniek en wetenschap belangrijke werktuigen, krachtadige middelen van de politiek zijn”. Ziehier een formulering, die te denken geeft. De schrijver stelt deze doelstelling weliswaar tegenover de individualistische, die in de 19e eeuw het gebied der voortbrenging zou beheerscht hebben, en meent dus dat de menschheid voor die verandering slechts dankbaar kan zijn, maar het gegeven oordeel kan toch moeilijk anders dan als de uitdrukking van een benauwde werkelijkheid opgevat worden. Want inderdaad zijn wetenschap en techniek tot „belangrijke werktuigen” en „krachtadige mid-

delen”
zuiver
land,
tomer
krach
litair
gema

„All
alles
lezen
het v
groot
Het
niet
stre
meest
menst
die e
verm

Ind
de m
toege
eenvo
Wie
en h
verba
op w
tot d
te vo
natuu
zieh
nen;
gebon
mater

Dat
dat in
des h
nen,
gen,
reeds.

De
bleek
aan
dan
en ge
de g
steld
kreeg
den r
spann
blik
meen
de st
haar
den v
als d
ons l
ons e
in de
heid.
der v
gebru

In
gen v
duren
voort
jaren
kinge
gront
den,
in ve
jettie
funct
voor
voort
de p
te be
dwor
regel
van
staat
selfe
in he
derm
nisch
de w
zal h
kunn
zich

A.
1)
„Om
kwart
en de
Denke
Ove
Poste
artikel

De
te
ab

zoowaar
den zou

van na
ler over-
ijn vrien-
endbaar-
machts-
schuld;
(en door
wekken,
un eigen
goederen,
ongen tot

origine,
ek „Wise-
erlandsch
Monopo-
aan die
niet de
marin de
dag van
dat van
zulk een
steling tot
adige po-
oor altijd

t de onge-
de aarde,
ten was
en, armen
hun werd
berooven
een vrede
gusschen
olies", zoo
kleeding",
geven voor
zijn va-
t andere.
olken, die
leven, die
en koopen,
zij ze zelf
n diensten-
honger",
or „verlies
aardig be-
als nooit

voor een
Of liever
al dat-
g behoeft
offen, heet
omvattende
even kin-
lusies van
rde". Daar-
ben of door
Wordt dat
thankelijke
evende vol-
winnen en
kelijkheid",
or „een in-
een werke-
ontbreekt",
coopen wat
nste econo-
nenden goe-
de volken
jsseling zou
ten, en in
naken. De
oor honger
den oorlog
t die vrees,

Het klonk
kers. En ze
brengen en

rijkste aller-
rap", kwam
ek heet het,
onomischen
ten doelloos
acht en de
de mogelij-
tuur gelegd,
ontwaakte.
techniek en
krachtadige
ler een for-
rijver stelt
le individua-
meent dus
ring slechts
oordeel kan
rukking van
val worden.
techniek tot
tdadige mid-

delen" ontwaard. En welk een politiek! Een zuivere machtspolitiek, niet alleen in dit of dat land, maar bijna overal. Overal bemerken we symptomen van dit machtsstreven, al is er verschil in kracht. In het bijzonder echter zijn in de totalitaire staten wetenschap en techniek dienstbaar gemaakt aan het machtsideaal.

„Alles wat des menschen hart kan verlangen, alles wat zijn verbeelding kan scheppen, ligt," lezen we bij een Amerikaansch auteur, „binnen het vermogen van zijn macht. Zoo breekt het grootste tijdperk van geluk en voorspoed aan."

Het zijn deze gedachten, die de moderne techniek beheerschen, die het verabsoluteerde machtsstreven hebben gewerkt, dat zich van de techniek meester heeft gemaakt, tot groote schade der menscheit. Zij hebben spanningen doen ontstaan, die een botsing, naar den mensch gesproken, onvermijdelijk maakten.

Inderdaad is de macht van den mensch over de materie in het laatste decennium buitengewoon toegenomen. Hij kan (om het nu maar eens heel eenvoudig uit te drukken) alles uit alles maken. Wie zich de huidige techniek der voortbrenging en haar bases bestudeert, houdt niet op zich te verbazen. De technische mensch van heden weet op wonderbaarlijke wijze eenvoudige stofdeeltjes tot de meest ingewikkelde verbindingen samen te voegen; hij evenaart het werk der levende natuur of overtreft het zelfs. Metterdaad kan hij zich een „kosmiurg", een bouwer der wereld waken; hij is niet langer aan bepaalde grondstoffen gebonden, maar weet uit tot voor kort nutteloos materiaal, eerste levensbehoeften te fabriceren.

Dat vermogen doet het zelfbewustzijn groeien, dat in dezen tijd gedurig van zich geluigt. Het rijk des heils, waarin niemand meer zorgen zou kennen, dat geen vijand ooit meer zou kunnen belagen, werd aangekondigd. Het was er eigenlijk reeds.

De inspanning, die dit „bevrijdingswerk" eischte, bleek echter te groot. De eischen, die de politiek aan haar nieuwe dienaren stelde, konden niet dan met zeer groote opoffering van arbeidskracht en geld vervuld worden. De techniek overschreed de grenzen, die haar in de scheppingsorde gesteld zijn: de macht, die zij over de materie verkreeg, kon niet uitgeoefend worden zonder ook den mensch aan zich te onderwerpen. Deze overspanning der techniek tastte, zooals op het oogblik duidelijk zichtbaar wordt, de menscheit aan; het uit deze gedachte voortvloeiende streven vernietigt de samenleving, in plaats van haar (zooals werd beweerd) te vormen. De woorden van Hans Lilje: „of wij vatten de techniek als dienst van den levenden God op, of zij wordt ons tot een slavenketen, welke drukken de last ons en een in liefdeloosheid verstarde beschaving in den dood jagen zal", worden ten volle bewaarheid. „De techniek", of liever de arbeid in dienst der voortbrenging, die van het technisch apparaat gebruik maakt.

In het economisch leven konden de kwade gevolgen van deze overspanning der techniek, reeds gedurende geruimen tijd worden waargenomen. Het voortbrengingssysteem, zooals wij dat de laatste jaren kennen, was mede de oorzaak, dat de betrekkingen tusschen de grondstoffenproducerende en grondstoffenverwerkende landen verstoord werden; de schier wanhopige pogingen der overheid in verschillende landen om door volumineuze injecties aan het bedrijfsleven de middelen ter betere functioneering te schenken, zijn voldoende bewijs voor de moeilijkheden, die er op het gebied der voortbrenging bestaan. Het zou verkeerd zijn, om de politiek of eenige factor als „prima causa" te beschouwen; de structuur der moderne techniek dwong tot het nemen van bepaalde politieke maatregelen, en deze konden omgekeerd met behulp van de techniek beter worden uitgevoerd. Er bestaat wisselwerking. Nu het conflict is gekomen, besleffen wij eerst goed, welk een vreeselijke macht in het technisch vermogen besloten ligt. De moderne oorlog is een afschuwelijk chemisch-technisch procedé, dat, zoo God het niet verhoedt, de wereld in een toestand van de grootste ellende zal brengen, waaruit zij zich nauwelijks weer zal kunnen verheffen. De straf op het kwaad, dat zich ook in de voortbrenging openbaarde.

A. B. T. B.

1) Misschien mogen we hier verwijzen naar een artikel „Omwenteling in de Voortbrenging" in A.R. Staatskunde, 1e kwartaal, nummer 1939, en naar het stuk „Het Christelijk geloof en de techniek" in „De Reformatie van het Calvinistisch Denken".

Over het probleem der techniek heeft onlangs de heer Postema in „De Chr. Amstenaar" een tweetal zeer instructieve artikelen geschreven, (9 en 16 Sept.)

De goedkoopste weg om Uw boekenkast aan te vullen met goede werken, is het winnen van abonné's op Uw weekblad DE REFORMATIE!

KERKNIEUWS

GENERALE SYNODE DER GEREFORMEERDE KERKEN.

(Vervolg van de zitting van Dinsdag 26 Sept. 1939.)

De Theol. School.

Allereerst kwam nu aan de orde hoofdstuk C van het agendum, handelend over de Theologische School te Kampen.

Dr F. C. Meijster bracht als secretaris van het curatorium het rapport uit, waarvan de voorlezing ongeveer vijf kwartier vorderde.

Rapporteur namens de commissie, die de zaken van de Theol. School had te behandelen, was dr J. G. Fernhout van Bandoeng.

Wij geven van het rapport van dr Meijster in dit nummer van ons blad een uittreksel.

Bij dit rapport kwamen ook eenige voorstellen aan de orde. Allereerst van de Geref. predikanten dr P. Hekman van Beilen, dr D. van Dijk van Groningen, dr W. H. v. d. Vegt van Goes, dr G. Bouwmeester van Rotterdam, dr E. T. v. d. Born van Hoemstede, dr B. A. Bos van Assen, dr M. Vreugdenhil van Meliskerke, dr D. K. Wielenga van Capelle a. d. IJssel, dr J. Groen Jr van Venlo, dr K. Meijma van Neebe, dr B. Holwerda van Amersfoort, dr H. Mulder van Deventer, dr O. W. Bouwsma van IJsselmuiden en dr J. van Nieuwkoop van A. P. Polder, benevens van de cand. A. L. Krijtburg van Sneek, L. Doekes van Kampen, G. A. Hoekstra van Drachten en Joh. de Wal van Marum, die de Synode verzoeken de mogelijkheid van doctoraalstudie en promotie aan de Theol. School te willen openen, onder mededeeling, dat zij voornemens zijn, als zulks gebeurt, zich opnieuw te laten inschrijven als student, teneinde aan de Kampen School te kunnen promoveren.

Het studentencorps Fides Querit Intellectum heeft zich eveneens tot de Synode gewend en deelt mede met algemeene stemmen het besluit genomen te hebben om haar te verzoeken het promotierecht toe te kennen „in overeenstemming met het besluit op de Synode van Dordrecht 1893".

Dan is er het verzoek terzake van de Part. Synode van Drenthe, door de classis Assen op haar tafel gebracht, waarin deze Part. Synode zegt „van oordeel, dat deze zaak lang genoeg ons kerkelijk leven in onrust heeft gebracht, herhaalt zij in verband met de door haar gedane vraag naar het onderzoek der genoegzame eeparigheid haar verzoek om toekenning van het promotierecht aan de Theol. School te Kampen".

Eindelijk vermeldt dit agenduhofdstuk een missive van de Part. Synode van Friesland-Noord houdende haar besluit te, de a.s. Generale Synode er op te wijzen, dat de Generale Synode van Amsterdam (1936) wel de door het reglement der school voorgeschreven aanwijzing der curatoren door de Part. Synode handhaafde, maar desniettemin ook weer voortging, zelf de curatoren op voordracht van het moderamen te benoemen; 2e. dat het reglement der Theol. School (art. 3), naar de historische interpretatie de benoeming door de Part. Synodes telkens voor één jaar bedoelt, dat de benoeming door de Generale Synode een benoeming voor drie jaar zou zijn en het niet gewenscht is, dat er in beide opzichten verschil tusschen reglement en praktijk zou bestaan; 3e. er bij haar op aan te dringen, dat zij in ieder geval deze tegenstrijdigheid tusschen praktijk en reglement wegneemt.

De Part. Synode van Friesland-Noord deelt mede, dat zij tot primus-curator gekozen heeft dr W. A. van Es te Leeuwarden en als secundus dr J. H. Kroeze te Dokkum en die van Friesland-Zuid tot primus-curator dr D. J. de Groot te Woudsend en als secundus dr A. D. R. Polman te Bolsward.

Over dit rapport bracht dr J. G. Fernhout rapport uit. Het rapport uitte woorden van waardeering jegens den overleden penningmeester, wijlen dr A. M. Donner; zijn opvolger, de heer G. Ph. Wielenga; den afgetreden secr.-curator dr K. Dijk; Mevr. de Wed. Hoekstra-Lindeboom, die de geheele bibliotheek van haar echtgenoot, wijlen prof. dr T. Hoekstra, aan de School overdroeg en jegens wijlen dr S. J. Poppink Jr, die de School ruim f 42.000 legateerde.

Met het curatorium is de commissie van oordeel, dat het zich metterwoon vestigen van hoogleraren buiten Kampen, hooge uitzondering moet zijn.

De meerderheid der commissie betreurt het, dat het curatorium niet aan een omslagstelsel voor de inkomsten der School wil. Hoewel niet met een bepaald voorstel komend, wil zij deze zaak toch nog eens aan de Synode aanbevelen. De commissie acht het wel gewenscht om pensioenfondsen en reservfondsen te scheiden en afzonderlijk te beheeren.

De commissie wees er op, dat de kwestie van het jus promovendi afzonderlijk aan de orde komt, zoodat daar aan een apart rapport zal worden gewijd.

De commissie oordeelt, dat bij een zoo gewichtige zaak als de instelling van een nieuw professoraat niet de wenschelijkheid, maar de noodzakelijkheid beslissen moet. Met het curatorium ziet ook de commissie die noodzakelijkheid niet.

De commissie stelde aan de Synode de volgende conclusies voor:

I. dank te brengen aan deputaten voor al hun arbeid en hun verslag daarvan, hun handelingen goed te keuren en hen, wat hun financieel beheer betreft, te déchargeeren;

II. met dankbaarheid te memoreren den trouwen en toegewijden arbeid als penningmeester der school van wijlen dr A. M. Donner en dien van den afgetreden hoofdredacteur van „De Bazuin", Prof. dr A. G. Honig en van den ex-curator prof. dr K. Dijk; bijzondere waardeering uit te spreken voor de activiteit van den nieuw opgetreden penningmeester, den heer G. Ph. Wielenga; groote erkentelijkheid te betuigen aan Mevr. de Wed. prof. Hoekstra-Lindeboom voor de belangrijke schenking door haar, volgens den wensch van wijlen prof. Hoekstra, aan de bibliotheek der School gedaan;

III. inzake het financieel beheer aan nieuw te benoemen deputaten opdracht te geven tot het doen opstellen van accountantsrapporten, welke aan de volgende Synode zullen worden overgelegd;

IV. inzake de woonplaats van hoogleraren te bepalen, dat voortaan als woonplaats der hoogleraren Kampen wordt vastgesteld, behalve van den Zendingshoogleraar;

V. inzake den naam der Theologische School dezen thans definitief te veranderen in „De Theologische Hooge School van de Gereformeerde Kerken in Nederland" en aan het curatorium op te dragen van deze wijziging in naam kennis te geven aan de Gereformeerde Kerken in Nederland, aan den Minister van Onderwijs enz., aan den Minister van Justitie, aan het college van Burgemeester en Wethouders der gemeente Kampen, aan de notarissen in Nederland alsmede aan den Hypotheekbewaarder te Zwolle; en voorts in het Reglement van de Theologische opleiding aan de Theologische School als ook in haar Regelen, Reglementen en Instructies overal waar gesproken wordt van de Theologische School een wijziging in bovengenoemden zin aan te brengen;

VI. inzake den zeden hoogleraar niet over te gaan tot het benoemen van een zeden hoogleraar;

VII. inzake het lectoraat: het lectoraat in de Latijnsche en Grieksche talen van jaar tot jaar te continueren;

VIII. inzake de collegegelden: de collegegelden met ingang van den nieuwen cursus 1939-1940 te brengen op f 150,— per jaar, hoogstens gedurende vier jaren te betalen, met dien verstande, dat voor degenen, die vóór 1 Juli 1939 reeds als student ingeschreven stonden, de oude regeling van f 100,— per jaar blijft gelden;

IX. inzake art. II van het Reglement; in art. II van het Reglement van de Theologische Opleiding aan de Theologische School van de Gereformeerde Kerken in Nederland de woorden: „.....en tot het verleen van den graad van candidaat tot het praeparatoir examen"..... te vervangen door de woorden: „.....en tot het verleen van den graad van candidaat in de heilige godgeleerdheid".

Algemeene beschouwingen.

Hierna werden algemeene beschouwingen gehouden, waaraan in eerster instantie 5 leden deelnamen.

Dr G. Keizer, de rijt openend, heeft het rapport der commissie met voldoening beluisterd en veel met instemming gehoord.

T.a.v. den zeden hoogleraar is spr. van oordeel, dat die noodzakelijk is. Als spr. daarvan niet diep overtuigd was, zou hij, die weet hoe zeer er velerlei nood is, daarvoor niet pleiten.

Op voorstel van den praeses zal dr Keizer deze zaak nader bij conclusie bespreken.

Dr v. Es wilde de zaak van den persarbeid der hoogleraren nader bespreken, indien de Synode er niet op staat, dat dit in comité gebeuren zal. Spr. wilde handelen over het artikel van prof. dr S. Greijdanus in „De Reformatie" over „Tweeërlei curatorschap" en over iets, dat in het curatorium is voorgevallen.

De Voorzitter acht dat deze zaak, die voor een deel niet in het publiek is voorgevallen, in comité wordt behandeld.

Prof. dr S. Greijdanus is van tegenovergesteld gevoelen.

Prof. dr K. Schilder vraagt of deze zaak wel in behandeling komen kan, waar immers het artikel in zijn geheel is teruggenomen.

Dr T. J. Hagen is met prof. Schilder van hetzelfde gevoelen. Staat dr v. Es er evenwel op dan zou staande de Synode een kleine commissie kunnen worden benoemd om deze zaak te beslechten.

Dr F. C. Meijster is tegen openbare behandeling, omdat bij grondige behandeling officiële stukken uit comitévergadering van curatoren ter sprake moeten komen. Hier moet e.v. op bescheiden terrein de zaak worden opgelost.

De Voorzitter wees er op, dat een commissie de zaak maar rekt, terwijl in een comitévergadering met de officiële stukken in de hand de zaak kort en bondig kan afgehandeld worden.

De Synode besloot daarop deze zaak in comité te behandelen.

Prof. dr K. Schilder verzocht de Synode mede namens prof. Greijdanus in de Acta de volgende verklaring op te nemen: „De hoogleraren prof. dr S. Greijdanus en prof. dr K. Schilder verzoeken in de Acta op te nemen hun verklaring: dat zij in het verslag van curatoren vervatte mededeelingen betreffende „peridebatten" niet juist, en in het verband waarin zij voorkomen onvolledig en een oorzaak van onvermijdelijk misverstand bij de lezers achten".

De Voorzitter zou er geen bezwaar tegen hebben als er geen zin blijkt, dat deze hoogleraren op de zaak niet meer zullen terugkomen.

Prof. dr K. Schilder merkte op, dat hij indien het even kan, zwijgen zal.

Prof. dr S. Greijdanus wees er op, dat het een met het ander samenhangt en hij dus alleen maar zwijgen kan als anderen dit ook doen.

Op voorstel van prof. dr J. Ridderbos zal de voorgestelde verklaring eveneens in comitézitting een onderwerp van bespreking uitmaken.

Dr N. Duursma maakte enkele opmerkingen over de kwestie van het omslagstelsel voor de inkomsten der school. Spr. acht een omslagstelsel gevaarlijk voor de inkomsten der school.

Hierna kwamen de conclusies één voor één in behandeling.

De eerste drie conclusies passeerden hierop zonder discussie den hamer.

Ouderling R. Zuidema vroeg bij de vierde conclusie of het wel noodzakelijk is, dat de Synode een besluit neemt, dat de hoogleraren in Kampen wonen. Spr. acht dat de zaak daarvoor niet gewichtig genoeg is.

De Voorzitter wees er op, dat bij een e.v. benoeming een hoogleraar zijn bezwaren kan indienen bij het curatorium. De woonplaats van den zendingshoogleraar geschiedt in overleg met zendingdeputaten. Een regel is gewenscht.

De vierde conclusie werd daarop vastgesteld. Evenzoo de vijfde conclusie. De zesde conclusie ontlokte discussie, waaraan 7 leden deelnamen.